

Куц Олексій Олексійович

Інститут Географії НАН України, м. Київ, Україна,
e-mail: inst.geography@gmail.com

ПРИНЦИП БАСЕЙНОВОГО УПРАВЛІННЯ ВОДНИМИ РЕСУРСАМИ ЯК ШЛЯХ ДО ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Метою статті є проведення детального аналізу положень і правил управління водними ресурсами за басейновим принципом. Головна ціль - аналіз особливостей водокористування за комплексним європейським підходом. Важливим в статті є розкриття сутності басейнового принципу.

Методика дослідження. Стаття базується на результатах досліджень та міркувань автора щодо оцінки впливу басейнового принципу управління водними ресурсами на правовому рівні. В статті присутній авторський аналіз основних інструментів басейнового принципу використання водних ресурсів. Автор розглядає європейські норми та правила використання водних ресурсів. Крім того, автор оцінює екологічну концепцію управління водними ресурсами за басейновим принципом та наслідки реалізації її на водному ринку України. Також стаття формується на базових документах європейського та українського законодавства в сфері управління та охорони водних ресурсів.

Результати дослідження. Досліджено основні аспекти та особливості впровадження басейнового принципу в українському законодавчому полі. Виявлено проблеми та перевага басейнового принципу водокористування. Розкрита позитивна сторона інтегрального підходу в управлінні водними ресурсами. Детально розкриті основні механізми інтегрального принципу використання водних ресурсів та проаналізовано вплив їх на річкові басейни. Оцінено можливість вирішення водних конфліктів та перехід на сталий підхід в сфері водокористування. Розглянуті основні терміни та тлумачення водного законодавства басейнового принципу керування ресурсами. Виявлено сучасні проблеми в сфері водокористування та в політиці управління водними ресурсами.

Наукова новизна. Розглянуто теоретичні аспекти впровадження європейського принципу водокористування та його вплив на водний потенціал України. Знайденні шляхи вирішення водного конфлікту між суб'єктами господарювання. Стаття містить ідеї розвитку сталого підходу в управлінні водою. Пропонується сучасна стала екологічна концепція на законодавчому рівні в напрямку водокористування. Надаються ефективні пропозиції зміни системи використання водних ресурсів для покращення екологічної ситуації. В статті більше уваги приділяється сталому збалансованому розвитку водокористування. Стаття відображає основні складові сталої політики в Європейському Союзі в напрямку охорони відновлення та розвитку водного потенціалу, та розкриває необхідні компоненти які потрібні для забезпечення раціонального збалансованого розвитку ресурсів. Крім того, стаття містить в собі основні положення, документацію європейського водного законодавства.

Ключові слова: Басейновий принцип, інтегроване управління, управління водними ресурсами, сталий розвиток, річний басейн.

Kush Alexey Alekseevich

Institute of Geography NAS of Ukraine
Kiev, Ukraine, email: inst.geography@gmail.com

THE PRINCIPLE OF BASIN MANAGEMENT OF WATER RESOURCES AS A WAY TO BALANCED DEVELOPMENT OF UKRAINE

The purpose of the article is to carry out a detailed analysis of the provisions and rules of water resources management according to the basin principle. The main goal is to analyze the characteristics of water use according to a comprehensive European approach. It is important to reveal the essence of the basin principle in the article.

Research methodology. The article is based on the results of the author's research and reasoning regarding the assessment of the influence of the basin principle of water resources management at the legal level. The article contains the author's analysis of the main tools of the basin principle of water resource use. The author considers European norms and rules for the use of water resources. In addition, the author evaluates the ecological concept of water resources management according to the basin principle and the consequences of its implementation in the water market of Ukraine. Also, the article is based on the basic documents of European and Ukrainian legislation in the field of management and protection of water resources.

Research results. The main aspects and features of the implementation of the basin principle in the Ukrainian legislative field have been studied. The problems and advantages of the basin principle of water use are revealed. The positive side of the integrated approach in water resources management is revealed. The main mechanisms of the integral principle of the use of water resources are revealed in detail and their impact on river basins is analyzed. The possibility of solving water conflicts and the transition to a sustainable approach in the field of water use was assessed. The main terms and interpretation of the water legislation of the basin principle of resource management are

considered. Modern problems in the field of water use and in the policy of water resources management have been identified.

Scientific novelty. The theoretical aspects of the implementation of the European principle of water use and its impact on the water potential of Ukraine are considered. Found ways to resolve the water conflict between business entities. The article contains ideas for the development of a sustainable approach to water management. A modern, mature ecological concept at the legislative level in the direction of water use is proposed. Effective proposals for changing the system of water resources use to improve the ecological situation are provided. In the article, more attention is paid to sustainable balanced development of water use. The article reflects the main components of a sustainable policy in the European Union in the direction of protection, restoration and development of water potential, and reveals the necessary components that are needed to ensure a rational, balanced development of resources. In addition, the article contains the main provisions and documentation of European water legislation.

Key words: Basin principle, integrated management, water resources management, sustainable development, annual pool.

Постановка проблеми. У зв'язку з входженням України в Європейський Союз питання екологічної стійкості та захисту водних ресурсів набуває актуальності. Повномасштабне вторгнення росії завдало значних збитків усім компонентам довкілля. Особливо великими вони є в регіонах бойових дій та на тимчасово окупованих територіях. Подолання наслідків агресії потребуватиме, окрім іншого, вдосконалення системи управління водокористуванням. Отже обрана тематика є важливою і актуальною для наукового дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням здійснення реалізації басейнового принципу займалися такі вчені як, В. А. Сташук, С. С. Дубняк, Н. В. Вострікова, Н. В. Локтева, Маклашова, В. О. Юрескул та інші. Переважна більша частина праць відкриває як техніко-технологічні аспекти управління водними ресурсами так і охоплює еколого-географічні аспекти природокористування.

З числа географів які займалися оптимізацією природокористування в річкових басейнах можна назвати роботи А. В. Яцика, М. В. Яцюка, М. М. Приходька, В. К. Хільчевського.

На думку багатьох вчених [1,2,3,4] інтегрований підхід передбачає збалансований розвиток в сфері водокористування. А саме дозволяє ефективно використовувати водні ресурси враховуючи екологічні, соціальні та економічні інтереси. Крім того, басейновий принцип є дієвим інструментом координування управління водними ресурсами в різних секторах економіки. За допомогою інтегрованого підходу координуються інтереси між суб'єктами водокористування в різних масштабах - від місцевого до міждержавного рівня.

Виклад основного матеріалу. Шлях до збалансованого розвитку нашої країни передбачає перехід до басейнового принципу управління водними ресурсами [5,с.168].

Зараз в Україні продовжується швидкими темпами реформування водного ринку і системи управління водними ресурсами. Варто зазначити, що стан водних ресурсів залежить від екологічної стратегії держави.

Відповідно до ст.1 Водного Кодексу України ,басейновий принцип управління – це комплексне (інтегроване) управління водними ресурсами в межах району річкового басейну.[7] Як зазначено в Законі України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» в Україні потрібно забезпечити Упровадження екосистемного підходу в галузеву політику та удосконалення системи інтегрованого екологічного управління, інтеграція екологічної політики до інших політик, обов'язкове врахування екологічної складової під час розроблення та затвердження документів державного планування та у процесі прийняття рішень про провадження господарської діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля, зокрема екологічна модернізація промислових підприємств шляхом зниження ставки екологічного податку або у формі фіксованої річної суми компенсації (відшкодування податку), у поєднанні з поліпшенням екологічних характеристик продукції, є шляхом до сучасної системної екологічної політики, що реалізується у країнах - членах Європейського Союзу. [6].

Отже, на правовому рівні визначена юридична система управління водними ресурсами і тому необхідно звернути увагу на особливості її функціонування.

Згідно Водній Рамковій Директиві ЄС основною водною одиницею управління є басейн водного об'єкта.[8]

Глумачення «район річкового басейну» міститься у законі України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впровадження інтегрованих підходів в управління водними ресурсами за басейновим принципом» і означає головну одиницю управління у галузі

використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів, що складається з річкового басейну (річкових басейнів) та пов'язаних з ними прибережних і підземних вод[9].

Так само, згідно із Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впровадження інтегрованих підходів в управління водними ресурсами за басейновим принципом» [9], річковий басейн (водозбір) — це частина земної поверхні і товщі ґрунтів, стік води з якої послідовно, через пов'язані водойми і водотоки, здійснюються в море, лиман або озеро.

Удосконалення архітектури водного поля і інституційної структури забезпечує такий набір інструментів як екологічна оцінка, техніко-економічні показники, системи збору, моніторингу, та обміну інформацією.[10]

Зміст інтегрованого підходу до управління водними ресурсами розкривається через такі елементи :

- Принцип комплексності захисту всіх вод.
- Принцип широкого залучення всіх зацікавлених сторін до вирішення водних питань.
- Принцип поступового удосконалення правового поля та законодавства в сфері водокористування.

Слід зазначити що басейновий принцип є комплексним і здійснюється не лише суб'єктами водних відносин а й громадськістю.

Сутність інтегрованого принципу використання вод проявляється через наступні принципи та правила :

- Визнання прісної води уразливим ресурсом, критично важливим для підтримки сталого життя і розвитку навколишнього середовища.
- Здійснення комплексного підходу в прийнятті водних рішень за участю всіх зацікавлених водокористувачів.
- Визнання води екологічним та соціально-важливим товаром.

Також невід'ємною частиною цього принципу є управління ризиками затоплень згідно з частиною 5.4. Звіту Комісії щодо імплементації Водної Рамкової Директиви [11]

На водному ринку України існує територіально-виробничий дисбаланс. Географічно кращий водний потенціал мають переважно західні регіони країни. Натомість більш водомістка економіка зосереджена на південно-східній території . У зв'язку з кліматичними змінами південні регіони будуть більш вразливі до водної кризи в майбутньому. Крім того така територіальна просторова неоднорідність в напрямку водокористування може породжувати військові конфлікти та міграційні процеси . Тільки стала політика в управлінні водними ресурсами за Європейським принципом регулює водні диспропорції і покращує стан водних систем в рамках річкових басейнів.

Особливістю даного принципу вважається те, що за основу басейнового підходу покладається принцип верховенства гідрографічного фактору у функціонуванні водних об'єктів. В Україні затверджено 9 районів основних річкових басейнів : район басейну Дніпра; район басейну Дністра; район басейну Дунаю; район басейну Південного Бугу; район басейну Десни; район басейну Західного Бугу; район басейну Сіверського Донця та райони басейнів річок Рось і Тиса.

На відміну від українського законодавства Водна Рамкова Директива ЄС визначає річковий басейн в якості головної природної одиниці водного середовища[12]

Водний об'єкт його водозабір побудовані в межах його геосистеми та повітряний простір розглядається як єдине функціональне ціле при плануванні охорони та відновленні природних ресурсів[13,с. 52].

Басейновий принцип є важливим інструментом розвитку регіонів ,міст, і територіальних громад в галузі використання та охорони водних ресурсів на прикордонних водах [14,с.7]

Важливими механізмами реалізації інтегрованого підходу в сфері використання водних ресурсів є :

- Складання басейнових планів управління водними ресурсами.
- Утворення консультативного органу виконавчої влади – басейнових рад .
- Проведення гідрографічного районування (9 районів в Україні) .
- Складання водогосподарських балансів.
- Впровадження цільових програм і методів планування розвитку на основі басейнового принципу.
- Створення інтегрованої міжвідомчої системи моніторингу якості води та збору даних на основі геоінформаційної платформи.
- Створення банку даних еколого-водогосподарської інформації.

Обов'язковою умовою удосконалення басейнового принципу є відкритість демократичних процедур, прийняття та обговорення системних фінансових рішень за участю всіх зацікавлених сторін, інформування суспільства про басейнову політику та про екологічні програми розвитку водних басейнів на всіх стадіях їх розробки.

Головною перевагою даного принципу є те що інтегрований механізм використання водних ресурсів забезпечує інтереси всіх суб'єктів господарювання враховуючи природоохоронні аспекти та соціально-географічні фактори.

Позитивна сторона цього принципу полягає в тому що прогнозування природоресурсного потенціалу і планування розвитку водогосподарської системи басейну річки розглядається цілісно як єдина система з урахуванням потреб і інтересів всіх суб'єктів водокористування.

Саме цей підхід спроможний усунути конфліктні ситуації між суб'єктами держави, та вирішити проблему екологічного забруднення водних басейнів.

Ефективність впровадження інтегрованого управління водними ресурсами в сфері водокористування проявляється в наступному :

- Забезпечується більш раціональне використання фінансових ресурсів бюджетів міст.
- Покращується технічний стан систем водопостачання та водовідведення.
- Удосконалюється прогностичність управління водними об'єктами на базі геоінформаційної системи аналізу басейну та оперативного моніторингу вод.

Екологічну політику та складання басейнових планів реалізують басейнові ради. Утворюються басейнові ради Державним агентством водних ресурсів для надання рекомендацій і забезпечення узгодження інтересів підприємств, міст в сфері водокористування в межах басейну.

До складу басейнових рад входять представники органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, інших зацікавлених установ, організацій та представники громадськості.

Найважливішими завданнями басейнових рад є :

- Сприяння забезпеченню басейнового принципу управління в межах території річкового басейну.
- Забезпечення доброго екологічного стану масивів поверхневих та підземних вод.
- Забезпечення узгодження інтересів заінтересованих сторін щодо використання водних ресурсів.
- Сприяння реалізації програм та проектів плану управління водними ресурсами.
- залучення інвестицій для покращення екологічного стану річкового басейну.
- Оцінка виконання плану управління річковим басейном.

Важливим кроком входження в європейський простір України в частині імплементації водного законодавства є забезпечення законодавчого закріплення положень та правил Водної Рамкової Директиви в системі планування і використання водних ресурсів а також запровадження моніторингу стану річкових басейнів України.

У процесі здійснення керування водними ресурсами за басейновим принципом важливим документом є план управління річковим басейном. План містить аналіз стану та комплекс заходів для реалізації екологічних цілей. Цілі визначаються для кожного району річкового басейну у встановлені строки.

Основними елементами плану управління басейнових річок є :

- Детальна характеристика підземних та поверхневих вод району річкового басейну.
- Визначення основних факторів антропогенного впливу на стан поверхневих та підземних вод.
- Визначення проблемних зон (територій) які підлягають картуванню та захисту.
- картування мереж моніторингу.
- Перелік цілей для поверхневих вод, підземних вод і територій які підлягають захисту та відновленню.
- Економічний аналіз водокористування.
- Огляд виконання проектів і екологічних програм.
- складання звітів інформування громадськості про стан поверхневих вод та громадське обговорення проекту плану управління річковим басейном.

Саме басейновий напрям управління водними ресурсами спрямований на стале водозабезпечення населення і галузей економіки [15,с.410].Така модель управління здатна

мінімізувати антропогенне і техногенне навантаження на екосистему і прогнозувати наслідки суспільної діяльності для завчасного попередження екологічних катастроф на певній території.

Отже сучасна екологічна політика України в сфері водокористування та захисту вод спрямована на впровадження принципів Європейської Рамкової Директиви 2000/60/ЄС, метою якої є захист і покращення стану водних ресурсів. Головним завданням басейнового принципу є забезпечення людей питною водою належної якості та забезпечення доброго екологічного стану поверхневих та підземних вод.

Основними стратегічними завданнями вдосконалення водної політики за басейновим принципом в Україні, відповідно до «Водної Стратегії України на період до 2025р.» є :

- Перехід на інтегроване управління водними ресурсами.
- Розробка басейнових і територіальних планів, схем комплексного використання водних об'єктів.
- Утвердження та посилення статусу впливу басейнових рад в регулюванні питань розвитку районів, річкових басейнів, надання представникам басейнових рад більших повноважень в сфері водних відносин.

Одним із найважливіших елементів інтегрованого ефективного управління водними ресурсами є державний моніторинг вод. В 2018 році було запроваджено новий порядок проведення моніторингу вод згідно директивам ЄС.

Європейські підходи щодо здійснення моніторингу вод були затверджені в 2019 році. Введено нові показники моніторингу (біологічні) та визначено чіткий розподіл обов'язків між суб'єктами моніторингу.

Зараз в Україні встановлені такі процедури державного моніторингу :

- Діагностичний моніторинг поверхневих та підземних масивів вод.
- Операційний моніторинг масивів вод.
- Дослідницький моніторинг вод.
- Моніторинг морської води .

Новітня система моніторингу передбачає шестирічний цикл. На сьогодні за басейновим принципом в Україні підготовлено програми діагностичного моніторингу для таких річкових басейнів як Дністер, Дон, Дунай, та Вісла.

Висновки. Басейновий принцип управління водними ресурсами є дієвим механізмом використання охорони і відтворення вод в межах басейну річок та слугує важливим елементом в державній екологічній стратегії яка спрямована на підтримку доброї якості води . Таким чином перехід до басейнового управління водними ресурсами системи є важливим кроком забезпечення сталого розвитку в сфері водокористування.

Головною природною одиницею управління за басейновим принципом є басейн водного об'єкта. Питанням регулювання водних проблем займаються басейнові ради. Важливим документом розкриття стану водних ресурсів є басейнові плани.

Завдяки впровадженню інтегрованого підходу вирішуються конфлікти між суб'єктами водних відносин ,покращується стан водних ресурсів ,застосовуються новітні технології в аналізі та збору даних про воду ,задовольняються потреби населення та галузей економіки в якісних водних ресурсах .

Крім того принцип враховує при управлінні водними ресурсами екологічні аспекти та правила. Реалізація новітнього підходу в сфері охорони і використання вод на території України дозволяє покращити екологічну ситуацію , зменшити техногенне навантаження на природо-ресурсний потенціал країни, запровадити сучасну систему моніторингу для забезпечення доброго екологічного стану вод України. Сучасний екологічний менеджмент європейського зразка дозволить в майбутньому країні перейти на сталу екологічну модель управління водними ресурсами враховуючи екологічні вимоги до використання.

Реалізація зазначених підходів має бути покладена в основу стратегій і програм розбудови України, відновлення і раціонального використання водних ресурсів басейнів річок нашої країни.

Список використаних джерел

1. Сташук В. А. Еколого-економічні основи басейнового управління водними ресурсами / А. В. Сташук. – Дніпропетровськ : Зоря, 2006. – С. 480.
2. Носачов І. Ю. Особливості адміністративного управління водними ресурсами України / Ю. І. Носачов // Екон. інновації. – 2014. – Вип. 58. – С. 239–245

3. Вострікова Н. В. Аналіз стану законодавчої бази щодо інтегрованого управління водними ресурсами в Україні [Електронний ресурс] // Електрон. наук. фак. вид. Харк. регіон. ін-ту держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – 2014. – Вип. 1. – Харків. – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2014-1/doc/2/09.pdf>
4. Верниченко Г. А. Комплексне планування та управління водними ресурсами / Г. А. Верниченко, В. О. Васенко. – К. : Ін-т географії НАН України, 2001. – С. 367.
5. Юрескул В. О. Щодо реалізації принципу басейнового управління водними об'єктами та їх ресурсами на національному та міжнародному рівнях // Міжнародне, наднаціональне та національне право: проблеми конвергенції: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 13 грудня 2013 р.) / за ред. д. ю. н., проф. Т. С. Ківалової; Міжнародний гуманітарний університет. — Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2013. С. 168—170.
6. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року Закон України від 28.02.2019 // (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 16, ст.70).
7. Водний кодекс України, 1995 // Відомості Верховної Ради України. 1995. No 24. Ст. 189.
8. Dyrektyva 2000/60/Yes Yevropeiskoho Parlamentu i Rady «Pro vstanovlennia ramok diialnosti Spivtovarystvav haluzi vodnoi polityky» vid 23 zhovtnia 2000 roku. Dyrektyva, Informatsiia, Perelik [...] vid 23.10.2000 # 2000/60/Yes/ [Directive 2000/60 / EC of the European Parliament and the Council «establishing a framework for Community action in the field of water policy» of 23 October 2000 [electronic resource] Directive Information list [...] of 23.10.2000 number 2000 / 60 / EC] zakon2.rada.gov.ua Retrieved from: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_962[In Ukrainian]
9. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впровадження інтегрованих підходів в управління водними ресурсами за басейновим принципом Закон України від 04.10.2016 р. // Відомості Верховної Ради України. 2016. No 46. Ст. 780.
10. Наукові засади раціонального використання водних ресурсів України за басейновим принципом : монографія/ В. А. Сташук, В. Б. Мокін, В. В. Гребінь, О. В. Чунарков ; за ред. В. А. Сташука. – Херсон : Грінь Д. С., 2014. – 320 с.
11. Report from the Commission to the European Parliament and the Council on the implementation of the Water Framework Directive (2000/60/EC) River basin management plans (Text with EEA relevance) COM, 2012 URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52012DC0670>
12. Водна Рамкова Директива ЄС 2000/60/ЄС. Основні терміни та їх визначення. – К., 2006. – С. 240.
13. Приходько М. М. Принципи розроблення проектів землеустрою для за забезпечення сталого землекористування // Науково-технічний журнал. Спеціальний випуск, 2014. С. 50—56.
14. Проект ЄС «Охорона довкілля міжнародних річкових басейнів». — К, 2016. 51 с.
15. Локтева Н. В. Державне управління в охороні та відтворенні водних ресурсів // Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. пр. 2005. Вип. 25. С. 410—411.

References

1. Stashuk V. A. Ekoloheo-ekonomichni osnovy baseinovohe upravlinnia vodnymy resursamy / A. V. Stashuk. – Dnipropetrovsk : Zoria, 2006. – S. 480.
2. Nosachov I. Yu. Osoblyvosti administratyvnohe upravlinnia vodnymy resursamy Ukrainy / Yu. I. Nosachov // Ekon. innovatsii. – 2014. – Vyp. 58. – S. 239–245
3. Vostrikova N. V. Analiz stanu zakonodavchoi bazy shchodo intehrovanohe upravlinnia vodnymy resursamy v Ukraini [Elektronnyi resurs] // Elektron. nauk. fakh. vyd. Khark. rehion. in-tu derzh. upr. Nats. akad. derzh. upr. pryPrezydentovi Ukrainy. – 2014. – Vyp. 1. – Kharkiv. – Rezhym dostupu: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2014-1/doc/2/09.pdf>
4. Vernychenko H. A. Kompleksne planuvannia ta upravlinnia vodnymy resursamy / H. A. Vernychenko, V. O. Vasenko. – K. : In-t heografii NAN Ukrainy, 2001. – S. 367.
5. Ureskul V. O. Shchodo realizatsii pryntsyphu baseinovohe upravlinnia vodnymy obiektyamy ta yikh resursamy na natsionalnomu ta mizhnarodnomu rivniakh // Mizhnarodne, nadnatsionalne ta natsionalne pravo: problemy konverheny tsii: materialy Mizhnar. nauk. prakt. konf. (m. Odessa, 13 hrudnia 2013 r.) / za red. d. yu. n., prof. T. S. Kivalovoi; Mizhnarodnyi humanitarnyi uni versytet. — Odessa: Vydavnychii dim «Helvetyka», 2013. S. 168—170.
6. Pro Osnovni zasady (stratehiu) derzhavnoi ekolohichnoi polityky Ukrainy na period do 2030 roku Zakon Ukrainy vid 28.02.2019 // (Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR), 2019, № 16, st.70).
7. Vodnyi kodeks Ukrainy, 1995 // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 1995. No 24. St. 189.
8. Dyrektyva 2000/60/Yes Yevropeiskoho Parlamentu i Rady «Pro vstanovlennia ramok diialnosti Spivtovarystvav haluzi vodnoi polityky» vid 23 zhovtnia 2000 roku. Dyrektyva, Informatsiia, Perelik [...] vid 23.10.2000 # 2000/60/Yes/ [Directive 2000/60 / EC of the European Parliament and the Council «establishing a framework for Community action in the field of water policy» of 23 October 2000 [electronic resource] Directive Information list [...] of 23.10.2000 number 2000 / 60 / EC] zakon2.rada.gov.ua Retrieved from: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_962[In Ukrainian]
9. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo vpro vadhennia intehrovanykh pidkhodiv v upravlinnia vodnymy resursamy za baseinovyim pryntsyphom Zakon Ukrainy vid 04.10.2016 r. // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2016. No 46. St. 780.
10. Naukovi zasady ratsionalnohe vykorystannia vodnykh resursiv Ukrainy za baseinovyim pryntsyphom : monohrafiia/ V. A. Stashuk, V. B. Mokin, V. V. Hrebin, O. V. Chunarov ; za red. V. A. Stashuka. – Kherson : Hrin D. S., 2014. – 320 s.
11. Report from the Commission to the European Parliament and the Council on the implementation of the Water Framework Directive (2000/60/EC) River basin management plans (Text with EEA relevance) COM, 2012 URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52012DC0670>
12. Vodna Ramkova Dyrektyva Yes 2000/60/ES. Osnovni terminy ta yikh vyznachennia. – K., 2006. – S. 240.
13. Prykhodko M. M. Pryntsyphu rozroblennia proektiv zemleustroi dlia za bezpechennia staloho zemlekorystuvannia // Naukovo-tekhnichnyi zhurnal. Spetsialnyi vypusk, 2014. S. 50—56.
14. Proekt Yes «Okhorona dovkillia mizhnarodnykh richkovykh baseiniv». — K, 2016. 51 s.
15. Loktieva N. V. Derzhavne upravlinnia v okhoroni ta vidtvorenni vodnykh resursiv // Aktualni problemy derzhavy i prava: zb. nauk. pr. 2005. Vyp. 25. S. 410—411.

Надійшла до редколегії 17.05.2023
 Прийнята до друку 21.06.2023